

Příloha k protokolu o SZZ č.....
Vysoká škola: PF JU Čes.Budějovice
Katedra:anglistiky
Datum odevzdání posudku diplomové práce:
19.5.2009

Diplomant: Kamila Žáčková

Aprobace: AJ-ŠJ/ZŠ

~~Recenzent*)~~
Vedoucí*) diplomové práce
PhDr.Vladislav Smolka,Ph.D.

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Indikace rématu v anglických a českých překladových textech The indication of rheme in the English and Czech parallel texts

(téma)

Česky psaná diplomová práce se kontrastivně zabývá umístěním rématických prvků v anglických a českých větách v překladových textech a způsoby indikace rématické funkce daného větného členu v obou jazycích. Výsledky práce mohou tedy být relevantní nejen z čistě lingvistického hlediska, ale mají potenciální přínos například i pro praktickou překladatelskou činnost.

Vzhledem k tomu, že očekávané odlišnosti zacházení s rématem v obou jazycích mají svůj původ mimo jiné v jejich systémových odlišnostech, pojala autorka teoretický úvod poměrně široce. Postupuje v něm od nástinu jazykové typologie přes jednotlivé lingvistické směry zkoumající syntaktickou a informační strukturu věty, přičemž klade z pochopitelných důvodů důraz na ty, které jsou součástí české anglistické tradice, neboť právě ony mohou poskytnout cenné podněty pro kontrastivní výzkum. Z nich vystupují do popředí práce Jana Firbase, který výrazně rozpracoval teorii aktuálního členění větného, poprvé postulovanou už Mathesiem v počátcích Pražského lingvistického kroužku. Rekapitulace stěžejních tezí Firbasovy monografie *Functional Sentence Perspective in Written and Spoken Communication* tvoří podstatnou část teoretického úvodu DP, z čehož je patrné, že autorka použila toto dílo jako metodickou základnu svého výzkumu.

Praktická část je založena na kvalitativní a kvantitativní analýze 400 predikací ze čtyř různých typů textů (po 100 predikacích beletrie, řečnického, odborného a administrativního stylu) a jejich obdob v cílovém jazyce. Ve třech případech je výchozím jazykem čeština, u administrativního stylu byla výchozím jazykem angličtina. Tyto příklady autorka rozděluje na dvě základní skupiny – na případy kdy je syntaktická struktura vět v obou jazycích obdobná či identická, a na případy, kdy došlo v překladu k jejímu pozměnění, např. v důsledku jiného přiřazení syntaktických rolí obdobným sémantickým prvkům. Dále autorka zkoumá, nakolik se v češtině a angličtině u těchto základních kategoriích liší lineární uspořádání větných členů a tedy pozice rématu. Rozdělení do jednotlivých skupin uvádí v přehledných diagramech a kvantitativní výsledky prezentuje pomocí srozumitelných grafů. Základním zjištěním je, že při překladu převažují případy, kdy je syntaktická struktura i umístění rématu v obou jazycích obdobné, což svědčí o tom, že oba jazyky inklinují ke koncové pozici rématu, čeština ovšem výrazněji. Následuje typ korespondencí, kdy je v obou jazycích obdobná syntaktická struktura, ovšem lineární rozložení větných členů je jiné. To je způsobeno především tím, že přemístitelnost větných členů

v angličtině je menší než v češtině, a slovosled tedy nemůže ve všech případech vyhovět požadavkům lineárního uspořádání výpovědní dynamičnosti. Třetím typem v pořadí podle frekvence jsou korespondence, kdy stejné pozice rématu ve větě bylo dosaženo pozměněním větněčlenské funkce sémantického prvku, což je strategie, která do určité míry dokáže kompenzovat větší strnulost anglického slovosledu. Případy, kdy se liší jak pozice rématu, tak i větněčlenská platnost rematického prvku, se vyskytly okrajově. Slovosled se tedy v češtině ukázal být základním indikátorem rématicčnosti daného prvku, kdežto v angličtině se lineární uspořádání větných členů může projevit jako indikátor rématu v míře omezené. Při popisu jednotlivých kategorií autorka uvádí ilustrativní příklady, které mohou posloužit téměř jako návod, jak řešit konkrétní překladatelské problémy.

Práce je zpracována pečlivě, autorka v ní přesvědčivě a logicky argumentuje a dospívá k průkazně znějícím závěrům. Přesto se jí nepodařilo zcela se vyvarovat některých dílčích pochybení a nepřesností, z nichž některé uvádím níže:

Teoretická část je možná pojata až příliš podrobně, a vzhledem k tomu, že se jedná o rekapitulaci relativně známé odborné literatury, stačilo by mnohdy pouze odkázat na příslušné pasáže formou bibliografického odkazu přímo v praktické části, což by také obě části výrazněji propojilo.

Některá tvrzení se jeví jako sporná či nepřesná (strana je uvedena v závorce):

3: Co je míněno tvrzením, že se větné vzorce v oblasti *parole* odrážejí v intonaci?

22: Místo ... *kopírují lineární rozložení věty* má být *kopírují lineární rozložení výpovědní dynamičnosti*.

36: Jaký vliv na odlišnost počtu predikací v angličtině má její analytičnost? Pokud jde o nefinitní anglické věty (*non-finite clauses*), ty mají v angličtině tradičně větný status, neboť obsahují predikaci a na ní navázané veškeré větné členy, jaké by měla věta finitní, pouze s výjimkou podmětu a většinou také za absence spojky.

41: V komentáři k příkladu HC 227/HE se nejedná o předmět, ale o podmět: *tři otázky – three questions*.

42: V příkladu ZC 37/41 se podle mého názoru překladatel dopustil posunu rématu.

43: Příklady KC 16/KE 6 se liší mimo jiné i přítomnými aktanty. V češtině jde o vyjádření neosobní (pokud není agens zřejmý z předchozího kontextu), kdežto v anglickém překladu se explicitně vyskytuje.

44: V příkladu ZE 41 nejde v anglické větě o pasivum ve finitní větě – trpné přičestí je pouze součástí postmodifikace substantiva *areas*.

55 : V ZC 42 je sloveso *vyplývá* skutečně nejdynamičtějším prvkem, nelze je však označit za réma ale pouze za tranzit, protože syntaktická struktura je neúplná – réma je tvořeno vedlejší podmětovou větou, která je nutným doplněním slovesa; obdobně je tomu u HC 229 (str. 64) u slovesa *ukazuje se*.

73 (graf): Stálo by za úvahu, zda odlišná proporce obdobných a alternativních struktur u administrativního textu ve srovnání se zbývajícími typy může být způsobena vedle stylové specifičnosti také tím, že se jedná o překlad z angličtiny do češtiny, kdežto u ostatních typů textu je tomu naopak.

74: Nelze zcela souhlasit, že anglické pasivum obecně není motivováno AČV – často umožňuje konstruovat tematický prvek jako podmět (umístěný v málo dynamické počáteční pozici).

Jiné nedostatky mají formální povahu:

14: *notional* by mělo být přeloženo jako *nocionální*

32 a dále: *rheme proper, transit proper* by bylo vhodnější přeložit jako *vlastní réma, vlastní přechod*, atd.

47: v tabulce má 1. a 3. řádka nedopatřením stejný popis, z komentáře vyplývá, že 1. řádka by měla správně být: *Pozice shodná, větněčlenská funkce shodná*

Určité nedostatky se objevují v anglickém textu:

V anglickém názvu práce by podle mého názoru nemělo být užito určitého členu před *English and Czech Paralle Texts*.

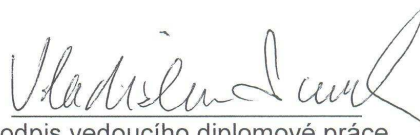
77: *I am interested in linguistic(s)*

And (,) this topic...

Přes uvedené dílčí nedostatky je práce prokazatelně přínosná a je výsledkem dlouhodobého usilovného výzkumu, a proto ji hodnotím známkou **v ý b o r n ě**.

- výborně -

Návrh na klasifikaci diplomové práce:

podpis vedoucího diplomové práce

19.5.

V Českých Budějovicích dne 2009.....

Stupeň kvalifikace	v ý b o r n ě	velmi dobře	dobře	nevyhověl
--------------------	---------------	-------------	-------	-----------